

สังคมพหุวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับมิติใหม่ของการพัฒนา กรณี : สังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอท่าศาลา

คุณลิขิต หวันเหลี่ยม อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทนำ

การที่มนุษย์ได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ เหล่าถือว่าเป็นการอธิบายถึงความจำเป็นบางอย่างบางประการที่ทำให้มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน ซึ่งความจำเป็นเหล่านี้มักมาจากมูลเหตุปัจจัยกรณีต่างๆ กัน แต่โดยพื้นฐานแล้วสังเกตได้ว่า เพื่อสนองความต้องการของตนเองและเป็นไปตามความต้องการร่วมกันทางสังคม จากความต้องการดังกล่าว ทำให้มนุษย์มีความเชื่อมโยง มีการติดต่อสื่อสาร มีการแลกเปลี่ยน รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กระบวนการทางสังคมเหล่านี้ เรียกว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) นั่นเอง

เนื่องจากข้อจำกัดที่ว่ามนุษย์ไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยวในสังคมได้ ทำให้มนุษย์รู้สึกเป็นทุกข์ มีความยุ่งยากลำบากใจที่จะต้องอยู่คนเดียว แต่ธรรมชาติก็แปลกไม่น้อยเลยทีเดียวที่มนุษย์มีระบบความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะความแตกต่างในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนกิจพิธีการ ในวิถีชีวิตต่างๆ หรือที่เรียกว่า มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การที่คนมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ก็มา อยู่รวมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน ลักษณะอย่างนี้เรียกได้ว่าเป็น สังคมพหุวัฒนธรรม (Social of multiple culture) การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์จึงนำไปสู่การ

มีกฎ กติกา มารยาทร่วมกัน การให้เกียรติซึ่งกัน และกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจ ร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมพหุ วัฒนธรรมดำเนินไปตามครรลองของสังคมได้ดี อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก ได้กล่าวว่า "มนุษย์เป็นสัตว์สังคม" (The man is a social) จึงเป็นสาระสำคัญทางสังคมศาสตร์ และเป็นการกล่าวที่สังคมศาสตร์เห็นด้วยกับ แนวคิดนี้เป็นอย่างยิ่ง แนวคิดพื้นฐานในการ ศึกษาและทำ ความเข้าใจในกระบวนการทาง สังคม สมัยปัจจุบันก็ยังยึดแนวคิดนี้ ในสังคม มีวัฒนธรรมและวัฒนธรรมก็มีส่วนสร้างสรรค์ สังคม ทำให้ความหลากหลายและความแตกต่าง ในเรื่องของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่โดย ทั่วไป โดยเฉพาะสังคมพหุวัฒนธรรม

ในเมื่อสังคมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันใต้ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงเสมือนกับการควบคุม ของมนุษย์ที่จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วม กับสังคม และสังคมโลกใบนี้ก็ได้ปรากฏให้ เห็นถึงความหลากหลายบนพื้นฐานของวัฒน ธรรม ที่แตกต่างกันอย่างมากมาย บางกลุ่มมี ผิวขาวตัวใหญ่ บางกลุ่มมีผิวเหลืองตัวเล็ก บางกลุ่มมีผิวดำตัวใหญ่และดูท่าทางดูร้ายซึ่งโดย ความเป็นจริงอาจใจดี มีเมตตากรุณามากกว่า คนผิวขาวบางคน บางกลุ่มก็ได้ แต่สังคมโลก ใบนี้ก็สามารถอยู่ได้อย่างมีกระบวนการ มีการ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีการติดต่อสื่อสาร มีการ เชื่อมโยงมีการไปมาหาสู่ เชื่อมสัมพันธ์กัน ระหว่างมวลสมาชิกสังคมด้วยกันเองอย่าง ต่อเนื่อง โดยที่ไม่มีปัญหาเลย มองให้เห็นว่า

การเอื้ออาทร การเข้าใจและการให้เกียรติเคารพ นับถือซึ่งกันและกันนั้น เป็นพื้นฐานสำคัญที่นำ ไปสู่ความสงบร่มเย็นเป็นสุขก่อให้เกิดสังคม สันติภาพได้ สมมุติฐานสังคมแนวใหม่จึงมิใช่ ความพร้อมด้วยอาวุธหรือศักยภาพของคมดาบ แต่ประการใด สังคมได้แสดงให้เห็นว่าโดยปกติ แล้ว สังคมไม่พึงประสงค์ให้เกิดปัญหาวุ่นวาย เพื่อทำลายบรรยากาศสนองความต้องการทาง สังคมด้วยซ้ำไป นั่นเอง

สังคมพหุวัฒนธรรมกับสังคมท่าศาลา

เมืองนำอยู่

การก่อตัวของสังคมมนุษย์มีความแตกต่าง กัน โดยที่อาจก่อตัวที่อยู่บนพื้นฐานของความ ต้องการ การก่อตัวบนพื้นฐานของวัฒนธรรมที่ เหมือนกันหรือการก่อตัวอันเกิดจากความ เป็น ประชาคมส่งผลให้สังคมมีลักษณะหลายรูปแบบ สังคมท่าศาลาเมืองนำอยู่หากพิจารณาตามปัจจัย ของการดำรงชีวิต ซึ่งเน้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ของสังคม การแสวงหาปัจจัยดำรงชีพการดำเนิน ชีวิตของชาวบ้านแล้วสอดคล้องกับแนวคิด พื้นฐานความเชื่อถือยึดมั่นศรัทธาในหลักธรรม คำสอนของศาสนาซึ่งสะท้อนลักษณะความเป็น สังคมพหุวัฒนธรรม พอที่จะกล่าวได้โดยสังเขป ดังนี้

๑. สังคมพหุวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช เป็นระบบสังคมที่มีมาแต่สมัยประวัติศาสตร์แล้ว การเคลื่อนย้ายผู้คนมาจากภาคใต้ บัตตานี สตูล กล่าวคือ ครั้งสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตน- โกสินทร์ เกิดสงครามเก้าทัพ ในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ สมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท ได้มอบ

หมายให้พระยาเวลาโหมในฐานะราชเสนาและพระยาจ่าแสนยากรเป็นแม่ทัพไปตีหัวเมืองฝ่ายใต้และไทรบุรี ซึ่งเจ้าพระยาไทรบุรี (โมกุลัมชะ) เกรงกลัวกองกำลังฝ่ายไทยซึ่งมีกองทัพที่เข้มแข็งมากกว่าจึงต้องอ่อนน้อม (ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ ๒๕๕๙ : หน้า ๒๕) ซึ่งสอดคล้องกับการยกทัพไปปราบเมืองไทรบุรีและเมืองปัตตานีของเจ้าพระยาานคร (น้อย) ในสมัยรัชกาลที่ ๒ การเคลื่อนย้ายกลุ่มชนจากทางใต้จึงมีมูลเหตุจากเหตุผลทางการเมืองส่วนหนึ่งด้วย พื้นฐานเดิมของกลุ่มคนเหล่านี้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการพูดภาษามลายูสื่อสารในชีวิตประจำวันและได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะบางส่วนได้กระจายในพื้นที่อำเภอท่าศาลา ในบริเวณท้องที่ตำบลโพธิ์ทอง ตำบลโมคลาน ตำบลท่าศาลา ซึ่งเป็นเขตบริเวณที่มีการกระจายตัวของชาวบ้านกลุ่มนี้อย่างหนาแน่น

๒. สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นสังคมซึ่งมีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตโดยมีพื้นฐานความแตกต่างด้านศาสนาเกี่ยวกับระเบียบวิธีปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติศาสนกิจที่มีการประพฤติปฏิบัติตามกรอบคำสอนของศาสนาอิสลามที่มีความต่อเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การปฏิบัติละหมาดของชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นการปฏิบัติละหมาดทั้งที่บ้านและการปฏิบัติละหมาดที่มัสยิด หรือการจัดงานสาธารณกุศลต่างๆ การจัดงานเมาลิด การจัดงานมัสยิด งานฟัรดูอิน (การศึกษาศาสนาอิสลาม ภาคบังคับที่มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษา)

ที่มีปรากฏให้เห็นอยู่ในท้องที่ดังกล่าวโดยทั่วไป หรือการกระทำพิธีเยี่ยมเยียนกุโบร์โดยเฉพาะสุสานบังลิมอร์ - เจ๊ะเต๊ะ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพี่น้องมุสลิมในเขตอำเภอท่าศาลาโดยเฉพาะตำบลโมคลาน ตำบลโพธิ์ทอง ซึ่งเชื่อว่าในระยะเวลา ๑๐๐ กว่าปีมานี้ คือ ต้นกำเนิดของหลายตระกูลที่เป็นเชื้อสายมุสลิมในชุมชนนี้ (กิตติอะห์ลิแอะ และทักษ์ นวลวิสัย ๒๕๕๖ : หน้า ๖๑) แนวคิดนี้ได้เชื่อมโยงต่อเนื่องจนถึงสมัยปัจจุบัน เป็นต้น

๓. สังคมพหุวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสื่อในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Social Interaction) ทั้งพี่น้องชาวไทยพุทธและพี่น้องชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะพื้นฐานทางอาชีพด้านการเกษตร ทำให้พี่น้องทั้งสองวัฒนธรรมร่วมมือช่วยเหลือกัน ในกิจกรรมการเกษตร เช่น การร่วมปิดเหมือง เพื่อกั้นน้ำที่มาจากลำคลองชุมขลิงทางตอนบนเขตตำบลหัวตะพาน ใช้สำหรับทำนาในท้องที่ตำบลโพธิ์ทอง ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานหลักของการเกษตร ในการทำนาข้าว การรวมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปลูกไม้ผลยืนต้น เป็นต้น นอกจากนี้การมีวัฒนธรรมตลาดนัดเช้า - บ่ายแลกเปลี่ยนสินค้าร่วมกันโดยเฉพาะตลาดนัดสี่แยกวัดโหนด ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสมานฉันท์ทางสังคมมากขึ้น

๔. สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการออมและระบบกองทุนหมู่บ้านเป็นการร่วมกันของชาวบ้านที่เป็นพี่น้องชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในการร่วมมือกันคิด

วางแผน และดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มตามแบบวิถีชาวบ้าน (Folkways) รูปแบบนี้จะประกอบด้วยประชาชนที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ กันแล้วจัดระบบกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเอง การสร้างแนวคิดเพื่อพัฒนาระเบียบวิถีชีวิตให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังทางสังคม เช่น กองทุนหมู่บ้าน ในท้องที่ตำบลโมคลาน เป็นการบริหารจัดการที่มีความเติบโต มีเงินทุนไหลเวียนจำนวนมาก เป็นการสะท้อนบรรยากาศในวัฒนธรรมสังคมสมานฉันท์อีกลักษณะหนึ่ง เป็นต้น

๕. สังคมพหุวัฒนธรรมที่มีการจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกันที่สอดคล้องกับสังคมเศรษฐกิจของท้องถิ่น ก่อให้เกิดการผลิตที่มุ่งเน้นเชิงการค้าซึ่งถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจให้ท้องถิ่นได้มากขึ้น เกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ตามรูปแบบการทำงานแบบชาวบ้าน

เช่น กลุ่มผลิตทางอวนบ้านหน้าทับ - บางตง หมู่ที่ ๑๕ ตำบลท่าศาลา หรือชมรมนกกกรงหัวจุก (นกปรอด) ซึ่งภาษามลายูถิ่น จะเรียกว่า บุงรมร์เบาะฮ์ยาไม้ด (หมายถึง นกกรงหัวจุก) กิจกรรมนี้ปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไป กิจกรรมทางสังคมเหล่านี้เป็นการสะท้อน ลักษณะการร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอท่าศาลาที่นำไปสู่วัฒนธรรมสมานฉันท์ ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างพี่น้องชาวไทยพุทธและพี่น้องชาวไทยมุสลิมที่อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติภาพ

ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม

สังคมพหุวัฒนธรรมในท้องที่อำเภอท่าศาลา เป็นวิถีชีวิตการที่พี่น้องชาวไทยพุทธและพี่น้องชาวไทยมุสลิมมาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกัน ในท้องที่ตำบลท่าศาลา ตำบลโพธิ์ทอง ตำบล

โมเดลอย่างหนาแน่น สืบเนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ดังกล่าว มีทั้งทรัพยากรทางทะเล ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ ท้องที่ในการทำนา ตลอดทั้งการคมนาคมเชื่อมโยงต่อเนื่องกันได้อย่างสะดวก ปัจจัยเหล่านี้ถือว่าการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่จำเป็นต้องอาศัยระบบสังคมสนับสนุนเพื่อสนองความต้องการของตนเองและพื้นฐานความต้องการทางสังคมร่วมกัน ด้วยมูลเหตุและปัจจัยดังกล่าว ส่งผลให้สังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอท่าศาลา มีลักษณะพอสังเขปได้ ดังนี้

๑. พื้นฐานการเรียนรู้และถ่ายทอด (Learning and Socialization) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านที่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระบบวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของวัฒนธรรม แห่งตนและสมาชิกได้นำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อไป ภาษาที่ใช้สื่อสารการแต่งกาย วัฒนธรรมการรวมกลุ่มหรือแม้แต่วัฒนธรรมการบริโภคย่อมมีความเป็นเอกลักษณ์ต่างไปจากสังคมอื่น ๆ การมีพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ การสัมผัส และการสร้างสมประสบการณ์ ส่งผลให้วัฒนธรรม ระบบวิถีชีวิต การประพฤติ ปฏิบัติ มีความแตกต่างจากสังคมทั่วไป โดยมีสถานศึกษา วัดมัสยิด ที่กระจายอยู่ในพื้นที่โดยทั่วไป

๒. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แนวคิดที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามลำพังคนเดียวให้เกิดประสิทธิผลตามที่ตนเองต้องการได้ จึงมีลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันฉันท์พี่น้องอยู่บนพื้นฐานของร่วมมือ มีระบบความสัมพันธ์

มีความใกล้ชิดสนิทสนมค้ำเค้นกัน โดยจัดการให้เป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มีการแบ่งงานกันทำกับคนอื่น ๆ ตามหน้าที่และตามความสามารถ ที่แต่ละคนมีอยู่ การเสาะแสวงหาอาหาร จัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ต้องคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามควรแก่กรณี โดยมีพื้นฐานของกติกากฎทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอยู่เป็นพลังขับเคลื่อนและถือว่าเป็นกลไกสำคัญ

๓. วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ รูปแบบทางพฤติกรรมสนองประโยชน์ตามความต้องการในสังคมของตน ๆ ตามปัจจัยเครื่องอาศัยที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งมักจะปรากฏในรูปของการสร้างที่อยู่อาศัย แบบแผนในการดำรงชีพ การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ หรือแม้แต่รูปแบบการสร้างบรรยากาศในงานการกุศลของมัสยิด เป็นต้น การมีคติความเชื่อทางศาสนาอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ กระบวนการเรียนรู้ตลอดทั้งการรู้จักปลูกฝังค่านิยมให้กับสังคมเพื่อให้ยอมรับการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน รู้จักถ่ายทอดทางวัฒนธรรมบางสิ่งบางอย่างให้แก่กันและกัน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มาอยู่ร่วมกันได้และมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ร่วมกัน วัฒนธรรมมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกันได้รูปแบบลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การปฏิบัติศาสนกิจที่มีความหลากหลายของชาวบ้าน แต่อยู่บนพื้นฐานที่ก่อให้เกิดเอกภาพทางสังคม

๔. ความเข้มแข็งในวัฒนธรรมอัตลักษณ์

ซึ่งจะสะท้อนออกมาให้ปรากฏทางพฤติกรรม รูปแบบวิถีชีวิต กรณีการนุ่งโสร่ง การมีผ้าพาดเฉียง การมีผ้าคลุมศีรษะของสตรีของกลุ่มชนมุสลิม หรือแม้กระทั่งภาษาที่ใช้สื่อสารที่เป็นภาษามลายูถิ่น สำเนียงแบบฉบับชาวปัตตานี ซึ่งจะมีการสื่อสารในหมู่บ้านในด้านหรือยาแลรายอ ตำบลโมคคลาน กลุ่มชนมุสลิมบางส่วนของหมู่บ้านกลาง ในเขตตำบลโพธิ์ทอง และการพูดภาษามลายูถิ่นสำเนียงแบบไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย ในเขตท้องที่บ้านดินดอนเหนือ และดินดอนใต้ ตำบลโพธิ์ทอง ซึ่งท้องถื่นทั้งสองแห่งเป็นท้องถื่นที่มีความเข้มข้นในลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น บางครั้ง วัฒนธรรมอัตลักษณ์เหล่านี้ในสังคมพหุวัฒนธรรมทั้งตำบลโพธิ์ทอง ตำบลท่าศาลาและตำบลโมคคลานมีปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไป

๕. กระบวนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence in Society) ในสังคมแต่ละสังคม สมาชิกสังคมแต่ละคนต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นั่นคือสมาชิกสังคมแต่ละคนไม่อาจจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ดังนั้นสมาชิกสังคมทุกคนจึงต่างผูกพันอยู่กับบทบาทหน้าที่ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การสร้างข้อผูกพัน การมีกติกาสอนองความต้องการของกลุ่ม เป็นมูลเหตุทำให้แต่ละคนต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น และต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกัน และกันนำไปสู่การสร้างกระบวนการหมู่พรรคพวกเพื่อนฝูงได้

๖. การให้ความร่วมมือและภาวะความขัดแย้ง (co-operation and conflict) โดย

สภาพปกติแล้ว สังคมพหุวัฒนธรรมมีทั้งการให้ความร่วมมือ ในขณะเดียวกันก็มีความขัดแย้ง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากขาดความสมดุลเกิดขึ้นในสังคม อาจเกิดขึ้นโดยพื้นฐานความเข้าใจพื้นฐานการเรียนรู้ หรือโดยพื้นฐานของความแตกต่าง ด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็ได้ อันที่จริงแล้วความร่วมมือนั้นเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานที่สุดของการมีชีวิตร่วมกันในสังคม ส่วนเรื่องความขัดแย้ง ถือเป็นสิ่งที่ตรงข้ามหรือไม่สอดคล้องกับความร่วมมือ ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดเมื่อความต้องการแตกต่างจากสังคมส่วนใหญ่ แต่การขัดเกลาในส่วนนี้มักใช้ สถาบันทางสังคมเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหา เช่น มัสยิดถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการขัดเกลาและถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ ให้กับสังคมมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

๗. การรู้สำนึกร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน (Comprehensive culture) วัฒนธรรมถือว่าเป็นพฤติกรรม มวลรวมของชาวบ้านในสังคม ซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความสามารถต่าง ๆ ของชาวบ้านที่หลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเป็นกลไกที่ใช้อธิบายลักษณะของสังคมและความเป็นไปต่าง ๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี วัฒนธรรมสภาพที่มีอยู่อย่างหลากหลายนั้นเป็นบรรยากาศของพี่น้องชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมที่มีส่วนในการสร้างสรรค์สังคมร่วมกัน บนพื้นฐานของการเข้าใจ การเข้าถึงและการให้เกียรติซึ่งกัน

และกัน ฉะนั้นการเข้าใจและรู้ถึงสาระแก่นของวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สร้างความรู้สำนึกร่วมกัน และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมพหุวัฒนธรรม

๘. มีความเป็นเอกภาพ มีความคิดปฏิบัติที่อิสระ (Independence) ลักษณะที่สำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรมอีกประการหนึ่งก็คือ มีความเป็นเอกภาพและมีความเป็นอิสระจะผูกติดกับวัฒนธรรมของตนเอง มีการนำวิถีชีวิตปฏิบัติไปปรับใช้ในสังคมมากขึ้น การสร้างความรู้สึกร่วมกัน การสร้างแบบแผนความประพฤติร่วมกันในสังคม ทำให้สะท้อนภาพความเป็นเอกภาพและบ่งบอกถึงความมีอิสระของกลุ่ม ที่มีลักษณะบูรณาการ สอดคล้องและไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมโดยส่วนใหญ่

การจัดระเบียบสังคมพหุวัฒนธรรม

การจัดระเบียบสังคม (Social organization) จึงถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมทั่วไปหรือสังคมพหุวัฒนธรรม การที่ชาวบ้านได้พบปะสังสรรค์อย่างหลากหลายตามสถานภาพต่างๆ เช่น คนขับรถ พนักงานขาย นักบริการ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ กลุ่มข้าราชการ ตลอดทั้งพ่อค้า ประชาชนต่าง ๆ เป็นต้น การติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลเหล่านี้ มีทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงและการสื่อสารทางอ้อม สามารถเชื่อมโยงประสานความเข้าใจ มีความเห็นที่รู้เรื่องตรงกันได้ความสัมพันธ์ติดต่อกันในลักษณะต่าง ๆ ย่อมวางอยู่บนพื้นฐานของกฎ กติกา มารยาท การแสดงออกถึงการให้เกียรติ การเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้สังคมมีระเบียบและทำให้

สังคมมีความใกล้ชิด คู่กันเคยสนิทสนม เป็นกันเอง เกิดกติกาสังคมในท้องถิ่นโดยเฉพาะในสังคม พหุวัฒนธรรม ควรสร้างบรรทัดฐาน (Norms) เหล่านี้ให้เกิดขึ้นตามธรรมชาติของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ แนวทางการประพฤติ ปฏิบัติที่เรียกว่า บรรทัดฐาน ควรให้เกิดขึ้นโดยระบบของสังคมเอง สังคมจะมีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญนำไปสู่การจัดระเบียบสังคมได้ แนวทางการปฏิบัติเหล่านี้ได้สร้างขึ้นโดยปริยายในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอท่าศาลา ซึ่งหากพิจารณาตามลักษณะของสังคมกลุ่มแล้วพอที่จะแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ลักษณะความเป็นสังคมปฐมภูมิ (Primary social) ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยฐานครอบครัวเป็นหลักสำคัญ (Family center) คือการปลูกฝังความสัมพันธ์ของผู้ที่ใกล้ชิด พ่อแม่ เครือญาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางสายโลหิตที่สมาชิกแต่ละคนมักจะพบเห็นกันเป็นประจำโดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ขยายไปสู่เพื่อนสนิท หรือเพื่อนฝูงบ้าง เป็นคนในท้องถิ่นเดียวกันบ้าง หรือคนร่วมทุ่ง (นา) เดียวกัน เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เป็นการอธิบายถึงความ เป็นสังคมธรรมชาติที่มีบรรยากาศของความมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นกันเอง ซึ่งถือว่าเป็นสารัตถะที่เกิดขึ้นในสังคมท้องถิ่นนั้นๆ การแสดงออกเหล่านี้เป็นการสะท้อนถึงอัตลักษณ์ (Identity) ของอำเภอท่าศาลาที่โดดเด่น (Secondary social) การอาศัยสถาบันทาง

สังคมเป็นหลัก (Social center) กล่าวคือ เป็นสังคมที่สัมพันธ์ภายใต้บทบาทหน้าที่โดยอาศัยสถาบันทางสังคมมากขึ้น ทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบการจัดการเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของกำไรขาดทุน ใครได้ใครเสีย การติดต่อสื่อสารโลกไร้พรมแดน การแข่งขันสร้างอาวุธนิวเคลียร์ในขณะที่สังคมโลกเรียกร้องสันติภาพ ทำให้สังคมไหลไปสู่วัตถุนิยมมากยิ่งขึ้น การมีอำนาจที่อยู่บนพื้นฐานของความยากลำบาก การอดทนแร้นแค้น การเจ็บปวดของคนจำนวนมาก แต่กลับถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ไร้สันติภาพ สร้างโจทย์และตอบคำถามให้ตัวเองว่าเป็นผู้มีอารยธรรมต่างๆ ที่ปัญหาอยู่ที่ว่าคนกลุ่มหนึ่งเกิดมามีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนที่คิดว่าตนเองคือพวกประชาธิปไตยก้าวหน้า ทั้งที่พฤติกรรมและจิตวิญญาณคือเผด็จการ (Dictator) ปล้นสันติสุขของคนส่วนใหญ่โดยแท้ กระบวนเหล่านี้ อาศัยสถาบันทางสังคมขัดเกลา พัฒนาเพื่อให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น

๓. การเรียนรู้วัฒนธรรมสังคมเพื่อการพัฒนา (Development by cultural) การทำความเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมต่างๆ แล้วปรับใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมจะเป็นกลไกสำคัญความจำเป็นสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยมิติทางวัฒนธรรมและลักษณะโดดเด่นทางสังคมพหุวัฒนธรรมนั้นๆ หากสังคมต้องการเรียนรู้ทางภาษาและศาสนา

มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายในการพัฒนาโดยใช้ศาสนาและภาษาเป็นตัวนำ ดังนี้ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาสังคมในปัจจุบันนั้น แนวคิดของการพัฒนามุ่งเน้นการให้สังคมศึกษาตนเองจนเป็นที่รู้จักว่าสังคมนั้นเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดที่ทำให้สังคมโดดเด่นและเข้มแข็ง มีอะไรเป็นข้อด้อยข้อจำกัดในการพัฒนาสังคมเอง อะไรที่เป็นปัญหาจริงแท้แน่นอน และมูลเหตุแห่งปัญหานั้นคืออะไร ข้อมูลหรือสารสนเทศเหล่านี้จะเป็นคำตอบและเป็นกุศโลบายของการกำหนดแนวทางในการพัฒนาสังคมนั้นๆ สังคมพหุวัฒนธรรมมีความอ่อนไหวและสร้างความรู้ได้เร็ว (Sensitive) โดยถือว่าเป็นสภาพลักษณะปกติของสังคม ดังนั้นแนวทางการพัฒนา จึงจำเป็นต้องอาศัยมิติทางวัฒนธรรมในสังคมนั้นมาศึกษา พิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขด้วย แนวคิดสำคัญ จึงมีอยู่ ๒ แนวทาง กล่าวคือ

๑. แนวคิดศักยภาพของสังคมเอง

๑.๑ การพึ่งตนเอง โดยเนื้อแท้แล้วลักษณะนิสัยดั้งเดิมของคนไทย คนไทยจัดเป็นกลุ่มคนที่รักอิสระ รักในการแสวงหาความสุขส่วนตน ค่านิยมในเรื่องความรักอิสระภาพได้ถูกถ่ายทอดเข้าสู่วิถีชีวิตคนไทยและสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง สังคมพหุวัฒนธรรมก็เช่นเดียวกัน การสร้างวิถีชีวิตการพึ่งตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา การสนับสนุนให้มี

การรวมกลุ่ม การสร้างกิจกรรมความร่วมมือ
สร้างสังคม การมีส่วนร่วมในการจัดการใน
กิจกรรม สาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เป็นต้น
แนวทางเหล่านี้สังคมสามารถดำเนินการได้เอง

๑.๒ การถือความสัมพันธ์ส่วนตัว การ
ดำรงชีวิตของกลุ่มคนไทยในสังคมเกษตรกรรม
โดยการอาศัยสัมพันธ์ภาพส่วนตน การเชื่อม
ระบบเครือญาติเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
คนไทยจึงให้ความสำคัญในการเคารพนับถือต่อกัน
เหมือนพี่เหมือนน้อง ความเป็นญาติมีการ
สืบทอดตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นลูก รุ่นหลาน สืบทอด
กันอย่างต่อเนื่อง ค่านิยมในการเป็นที่พึ่งให้แก่
ญาติพี่น้อง จึงได้รับการอบรมสั่งสอนใน
ครอบครัว ชุมชนบทนำ ซึ่งถือว่าการสร้าง
ค่านิยม ให้มีระบบสังคมความเป็นพรรคพวก
เพื่อนฝูง โดยใช้กระบวนการทางสังคมและ
สถาบันทางสังคมเป็นพลังขับเคลื่อนและเป็นกลไกใน
การนำไปสู่การพัฒนา

๑.๓ คุณธรรมนำการพัฒนา การพัฒนา
ตามปรัชญาชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย
หลักพอประมาณ หลักเหตุผลและหลัก
ภูมิคุ้มกัน โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ ควบคุม
การพัฒนาทางวัตถุเป็นสิ่งที่สังคมพึงประสงค์
เพราะการทำให้คนมีคุณธรรม จริยธรรมนั้นทำให้
สังคมไปสู่สังคมที่ดี การสร้างศักยภาพของคน
ให้มีพลังในการประดิษฐ์ คิดค้น การคิดหาอะไร
สร้างสิ่งต่างๆ ได้มากมายนั้นทำให้อสนองความ
ต้องการของสังคมทางวัตถุได้เช่นกัน วัฒนธรรม
ทั้งสองอย่างจึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้

เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในสังคม เพราะการมุ่งกำไร
มากเกินไปทำให้ห่างไกลความเป็นจริงเกี่ยวกับ
คุณธรรม จริยธรรม สังคมอาจถูกเอารัดเอาเปรียบ
การปฏิบัติจัดกระทำอย่างเป็นธรรม ความเสมอ
ภาคอาจเกิดขึ้นได้น้อย การใช้สถาบันทางศาสนา
สถาบันการศึกษา หรือสถาบันในสังคมใดๆ ใน
ท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สังคมพหุ
วัฒนธรรมมีการ เคลื่อนตัวและปรับตัวตนเองไป
สู่ในมิติและแนวทางที่พึงประสงค์ได้โดยกลไก
และศักยภาพของสังคมนั้นเอง

๒. แนวคิดศักยภาพจากองค์ประกอบ ภายนอก

๒.๑ แนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง เป็นนโยบาย
ภาครัฐที่มุ่งสร้างความเจริญก้าวหน้า สร้างสังคม
สันติภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อสร้าง
สังคมเข้มแข็ง

๒.๒ การปฏิบัติจัดกระทำภายนอก การใช้
ระบบการประสานภายนอกแบบลักษณะหน้า
กระดาน (Harmony) บูรณาการกับความ
ต้องการของสังคม ภายใต้กระบวนการมี
ส่วนร่วมที่กำหนดทิศทางความต้องการโดย
บุคคลในท้องถิ่นเอง การผลักดันไปสู่ทิศทาง
ความต้องการโดยหน่วยงานภาครัฐ เป็นมิติ
การทำงานแนวทางหนึ่งที่คาดว่าจะนำไปสู่ความ
สำเร็จได้

สังเกตได้ว่า ลักษณะพื้นฐานของสังคม
พหุวัฒนธรรมอำเภอท่าศาลา ในท้องที่ตำบล
ท่าศาลา ตำบลโพธิ์ทอง ตำบลโมคลาน เป็น
สังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากสังคมอื่น ซึ่งมี

พื้นฐานที่แตกต่างมาจากศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือพื้นฐานทางภาษาหรือระบบวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยทางสังคมเหล่านั้น ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรมของท่าศาลาแต่อย่างใด การปรับ ตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้า พณิชย์ที่สนับสนุนโดยนโยบายภาครัฐ และการขยายตัวของสังคมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ แข่งขันการบริหารจัดการ แข่งขันการยึดถือครองปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีการแข่งขันที่รุนแรงและหนักหน่วงมากขึ้นในสมัยปัจจุบัน การนับถือพุทธศาสนา โดยประชากรส่วนใหญ่ทำให้ศาสนาพุทธเป็น ศาสนาประจำชาติ แต่สังคมไทยเป็นสังคม

เปิดกว้างและเปิดโอกาส ระบบการสร้างสิทธิ มนุษยชน (Human rights) อยู่ในระดับสูงทำให้ คนไทยมีสิทธิในการนับถือศาสนาได้ทุกศาสนา แม้ในสภารัฐธรรมนูญการปกครองประเทศก็ เปิดโอกาสให้สิทธิในการนับถือศาสนา ไม่ว่าจะ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู ทำให้คนไทยซึ่งนับถือ ศาสนาอิสลามได้รับการดูแลคุ้มครองตามสิทธิ หน้าที่แห่งกรอบของกฎหมายเป็นอย่างดี สังคม พหุวัฒนธรรมท่าศาลาเป็นแหล่งวัฒนธรรมหนึ่ง ที่สะท้อนถึงสังคมสันติภาพที่ได้รับการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจ การ พัฒนากระดับคุณภาพชีวิตจากภาครัฐอย่าง สม่าเสมอ ต่อเนื่อง ตลอดมา แต่ประเด็น สำคัญอีกประการหนึ่งที่สำคัญ ก็คือ วัฒน ธรรมชาวบ้านที่แสดงถึงความมีน้ำใจ ความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้เกียรติ นำไปสู่การ

ร่วมด้วยช่วยกันซึ่งมีการปลูกฝัง สร้างสมมาแต่ เป็นเมืองน่าอยู่อย่างสงบสุขและสันติภาพ
อดีตที่ได้หล่อหลอมและส่งผลให้สังคมท่าศาลา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กิตติ อะห์ลีแอ และ ทศนัย นวลวิสัย "สุสานบังลิมอ เจ๊ะเต๊ะ สุสานแห่งบรรพชน
ต้นตระกูลมุสลิม ในท่าศาลา" ในสารนครศรีธรรมราช ปีที่ ฉบับที่ ประจำเดือน ตุลาคม ๒๕๕๖
บุญลือ วันทายนต์. (๒๕๓๙) สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญศักดิ์ แสงระวี. (๒๕๕๘) วัฒนธรรมของสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
มานุษยวิทยาสรีนทร. ศูนย์ (๒๕๕๔) มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง

ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ "ศึกเมืองไทร" ในสารนครศรีธรรมราช ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑๒
ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๔๘

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (๒๕๕๘) แนวทางและวิธีวิจัยสังคมไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
สร้างสรรค์

